

Данилюк С. *Выражение личности учёных в электронных текстах персональных веб-сайтов.*

В статье определены собственно лингвистические и другие индивидуальные параметры личности, а также выявлены закономерности построения и оформления веб-сайтов каждой жанровой разновидности. Сравниваются процессы подготовки и создания сайта в Интернет-коммуникации с процессами непосредственной компьютером коммуникации. Выделены основные ступени и стадии процесса создания веб-сайта. В статье предложена типология сайтов ученых, охватывающая сайты коммерческой и научной направленности. Определены основные цели создания сайтов по теме «Наука». Сосредоточено внимание на внешних стилеобразующих факторах научного общения. Расширен перечень задач научного общения, что способствует трансформации не только сферы научной коммуникации, но и подходов к изучению жанров научного стиля. Выделены новые компоненты и характеристики, обогащающие процесс компьютерной коммуникации.

Ключевые слова: личность, сайт, научное общение, научный стиль.

Danylyuk S. *Expression of Scientists' Personalities in Electronic Texts of Personal Web Sites.*

Proper linguistic and other individual parameters of personality, as well as the regularities of construction and design of web sites of each genre variety are defined in the paper. Processes of preparation and creation of a web site in Internet communication are compared with processes of communication unmediated by a computer. The basic steps and stages of the process of creating a web site are singled out. A typology of scientists' web sites, covering web sites of commercial and scientific orientation is offered in the paper. The main goal of creating web sites on the theme "Science" are defined. Much attention is focused on external style-forming factors of scientific communication. The list of tasks of scientific communication that helps to transform not only the sphere of scientific communication, but also approaches to the study of genres of scientific style is expanded. New components and features that enrich the process of computer communication are highlighted.

Key words: personality, web site, scientific communication, scientific style.

Олена Жаровська
(Вінниця)

УДК 070: 811.162.2'367.322

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Розглянуто функціональний потенціал питальних речень у мас-медійному дискурсі та роль, яку відіграє належне формування запитань (питальних речень) у виявленні творчого характеру інтерв'ю (діалогу). Висвітлено історію вивчення таких одиниць. Уніфіковано термінологію. Досліджено проблематику аналізу публіцистичного дискурсу в українській гуманітарній мовознавчій науці у формальному, змістовому та організаційному відношеннях. Виокремлено та проаналізовано структурні різновиди питальних речень у мас-медійному дискурсі. Охарактеризовано питання та питальні речення у структурі інтерв'ю. З'ясовано основні ознаки запиту як засобу комунікативної інтенції мовлення.

Ключові слова: питальні речення, запит, діалог, інтерв'ю, інтерв'юер, дискурс.

Постановка наукової проблеми. Проблематика досліджень із синтаксису різнопланова за напрямками аналізу і суперечлива за вже добутими висновками, категоріальними оцінками. У коло цих проблем входить як питання структурно-функціонального потенціалу простого речення взагалі, так і питального речення зокрема. Комунікативна сутність реченневих форм, серед них, зокрема, і питальних речень, виступає складовою такої найзагальнішої проблеми, як мова і суспільство. До питальних речень застосовуються всі методи лінгвального вивчення мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорію багатоаспектного вивчення простого речення значно збагатили такі вчені, як М. Греч, О.Х. Востоков, Ф.І. Бусласв, О.О. Потєбня, О.М. Пешковський, О.О. Шахматов, В.В. Виноградов, Л.А. Булаховський, О.С. Мельничук та ін.

Синтаксична наука в другiй половинi ХХ ст. збагатилась новими iдеями, частина яких стосувалась перегляду теорiї речення. Це передусiм дослiдження таких синтаксистiв, як Н.Д. Аругюнова, В.В. Бабайцева, В.О. Белошапкова, I.Р. Вихованець, А.П. Грищенко, Н.В. Гуйванюк, С.І. Дорошенко, П.С. Дудик, А.П. Загнiтко, Г.О. Золотова, Н.Л. Iваницька, Є.В. Кротевич, Б.М. Кулик, П.А. Лекант, Т.П. Ломтєв, I.П. Распопов, О.Г. Руднєв, I.І. Слинько, Г.М. Удовиченко, Н.Ю. Шведова, К.Ф. Шульжук та iн.

Найбiльш детально в українському мовознавствi й на матерiалi української мови питальнi речення схарактеризованi в кандидатській дисертацiї С.Т. Шабат [Шабат, 2000].

Мета статтi: виявити функціональний потенцiал питальних речень у мас-медiйному дискурсі. Теоретична значимість роботи обумовлена вiдносною новизною проблематики аналізу публіцистичного дискурсу в українській гуманiтарнiй мовознавчiй науцi, тому наше дослiдження є досить оглядовим.

Виклад основного матерiалу й обґрунтування отриманих результатiв дослiдження. У сучаснiй комунікативнiй i когнiтивнiй лiнгвістицi дослiдники “живого” мовлення послуговуються термiном “дискурс”, тлумачачи його як “сукупнiсть мовленнєво-мислиннєвих дiй комунікантiв, пов’язаних iз пiзнанням, осмисленням, презентацiєю свiту мовцем й осмисленням мовної картини свiту адресанта слухачем (адресатом)” [Бацевич, 2004, 138].

Дискурс (фр. *discours*, вiд лат. *discursus* – роздум, одне з найскладнiших понять сучасної лiнгвістики, семіотики та фiлософiї, яке набуло широкого розповсюдження в англо- та особливо франкомовних культурах. Предметом теоретичного осмислення дискурс став вiдносно недавно, тому в українській мовi, як i в iнших європейських, цiй дефiнiцiї вiдповiдника немає. Виокремлюють такi основнi характеристики дискурсу: 1) у формальному вiдношеннi – це одиниця мовлення, яка розумiється значно ширше, нiж речення, 2) у змістовому вiдношеннi дискурс поєднаний з мовленням у соціальному контекстi, 3) за своєю організацiєю дискурс характеризується дiалогiчною структурою.

Дискурс розумiють як конкретну одиницю мовлення, як одиницю мови, бiльшу за висловлювання (фразу), як вплив висловлювання на респондента (слухача), як дiалогiчну єднiсть, як соціально або iдеологiчно обмежений тип висловлювання, наприклад публіцистичний дискурс, як теоретичний блок для вивчення та дослiдження умов творення тексту. Дискурс має свою внутрiшню організацiю, форму, характеризується видовими, жанровими та стильовими особливостями.

Мова – універсальна абстрактна мiкросистема, тодi як дискурс – конкретна мiні-система. Дискурс – це мовлення, яке характеризується соціокультурним виявом, або мова, трансформована мовцем у соціокультурний контекст. Виокремлюють релігiйний, політичний, літературний, публіцистичний, фiлософський та iншi дискурсивнi жанри, якi вiдповiдно характеризуються внутрiшнiми, притаманними лише їм, стильовими ознаками. Дискурс розглядається на формальному, функціональному та ситуативному рiвнях.

Функціональний пiдхiд до трактування дискурсу розумiють як використання мови (мовлення) в усiх її виявах, або як сукупнiсть функціонально-організованих, контекстуальних одиниць мовлення.

Ситуативний пiдхiд – це врахування соціальних, психологiчних та культурологiчних умов та обставин спілкування, тобто прагмалiнгвістичне дослiдження. Поряд з цим розробляється теорiя мовленнєвих актiв, логiчна прагматика спілкування, конвєрсацiйний аналіз, аналіз дiалогу, лiнгвістичний аналіз тексту. Отже, дискурс можнатрактувати як конкретний комунікативний акт, зафіксований у писемному та усному мовленнi, зреалізований у когнiтивно та типологiчно окресленому комунікативному середовищi; або як сукупнiсть тематично об’єднаних текстiв (науковий дискурс, художнiй, публіцистичний) [Апрєсян, 1997, 48].

У мовленнi закріплено правила комбiнування (поєднання) граматичних категорiй усерединi висловлювання. М. Бахтiн вважав, що опорою висловлення, крiм авторського наміру, є також такий параметр, як „вiдносно стiйкий за формою мовленнєвий жанр (МЖ), тобто вже досить усталена сфера використання мови, певна “типова модель побудови мовленнєвого цiлого” [Бацевич, 2004, 14].

За такої соціально-культурної традиції зреалізуються типові моделі діалогічного мовлення, які характеризуються різним ступенем стійкості заданої організації і за віднесеністю мовленого з певним жанром висловлюваного. За таким критерієм можна виділити: ритуальні діалоги певного стандартного типу (наприклад, наукову дискусію, дипломатичні переговори тощо); діалоги не стандартизовані (більш або менш вільної організації мовлення типу прохання, освідчення в коханні), а також діалоги невимушеного спілкування. Слушним вважаємо таке міркування Є.В.Тарасової: "...незважаючи на свою, здавалося б, непередбачуваність і суб'єктивність, людське мовлення являє собою особливий вид діяльності, вищою мірою структурованою, впорядкованою, організованою, яка регулюється, відтворюється, прогнозується системно" [Тарасова, 120, 273].

Неможливо, мабуть, знайти жодної наукової лінгвістичної чи лінгводидактичної праці з синтаксису простого речення, у якій би не велася мова про комунікативні різновиди речень, а серед них і про питальні речення.

Питання – це вихідне (початкове) положення пізнавального процесу. Саме питаннями виражається перше пробудження думки. При цьому кількість питань, що виникають у процесі мислення, значно більша, ніж кількість категоричних суджень. Адже кожному твердженню передують щонайменше одне питання, а будь-який крок до пізнання випереджається питанням про те, яка інформація важливіша. Більшість авторів розглядає природу питання із погляду того психічного переживання, яке передуює питанню. Це переживання характеризується як "питальний стан", як "психічне поривання", спрямоване на отримання певних знань.

У певному ситуативному контексті пізнавальне значення питань виходить за межі безпосередньо сформульованого в питальному висловлюванні запитання. З іншого боку, не завжди бажання дізнатись що-небудь про предмет оформлюється у вигляді запитання. Це бажання може мати підсвідомий характер. Так, орієнтовний рефлекс може бути висловлений питанням *Що таке?*, але таке пояснення подає дослідник рефлексів, а не сама піддослідна істота. Тому, можливо, головне і полягає в мовному оформленні, в тому, що питання виражаються у вигляді питальних речень.

Особливістю питальних речень у мас-медійному дискурсі є те, що усі форми висловлювань інтерв'юера спрямовані лише на отримання інформації. Звернення-питання, звернення-повідомлення, звернення-спонування до дії, використовувані в інтерв'ю, допомагають донести до читача додаткову інформацію. *Інтерв'ю* – призначена для опублікування в пресі, передачі по радіо, телебаченню розмова журналіста з політичним, громадським або яким-небудь іншим діячем і т. ін. // Газетна стаття або передача по радіо, телебаченню, що містить виклад такої розмови. *Інтерв'юер* – журналіст, який інтерв'ює кого-небудь [Великий тлумачний словник, 2009, 501].

Розглянемо інтерв'ю, у якому функцію питань виконують розповідні речення, що спонукають до розмови, до діалогу, наприклад із досє «Голосу України» стаття Анатолія Грицюка: "Завжди ціную думку людей":

- *У кожного є своя мала батьківщина, любий серцю куточок, куди приїдеш з особливим задоволенням.*

- *Про своє головування ви тепер рідко кому розповідаєте.*

- *Анатолію Петровичу, 12 травня минає рік, як вас обрали головою обласної ради. Час, як кажуть, підбивати перші підсумки зробленого.*

- *Подеколи обласна рада висловлювала думки, які не збігалися з офіційними.*

- *Але траплялося, що порушені вами питання не знаходили підтримки в сесійному залі.*

- *Ваші попередники запровадили такий дієвий захід із вивчення громадської думки, як виїзні депутата.*

Дійсно, найадекватнішою формою втілення питань у мові є питальні речення. Саме в питальних реченнях виявляється структура та функції питань, і саме граматичні ознаки слугували базою логічного аналізу питальних висловлювань та їхньої типологізації (поділу питань на займенникові та незайменникові та ін.). З іншого боку, у питальних реченнях не завжди втілено власне питання. Так, існують питальні речення, які не виражають закінченої думки. Більшість авторів не вважає істинними питаннями і питання риторичні, зазначаючи, що

вони відносяться до питань лише за мовною формою. Дійсно, фрази *Хто ж цього не знає?* або *Хто з нас не дивився смерті у вічі?*, висловлені у формі питальних речень, можна розглядати як судження, що стверджують через заперечення – *Всі це знають. Кожен з нас дивився смерті у вічі.*

Питання, питальність – один із важливих аспектів і форм усного й писемного мовлення, особливий модальний різновид синтаксичних конструкцій. Одним із аспектів вивчення цієї проблеми є співвідношення понять “запитання” і “питальне речення”. Запитання – це різновид мовленнєвої дії, різновид спілкування, а питальне речення – це форма фіксації думки [Жинкин, 1955, 23].

Питальні речення – це синтаксично-модальний різновид речення, яким мовець, використовуючи спеціальні для цього засоби, передовсім інтонаційні й лексико-граматичні, запитує про що-небудь із метою одержати інформацію. Разом із розповідним, спонукальним і оптативним реченнями питальне речення утворює специфічну парадигму комунікативних одиниць різних внутрішньоструктурних модифікацій, які задовольняють усі необхідні потреби усного і писемного спілкування за особливих комунікативних ситуацій. Внутрішня організація питальних речень позначена багатоплановістю їхніх конкретних мовленнєвих виявів. Питальні речення структурно вкладаються в ті ж самі різновиди речень, що й розповідні.

У мовознавстві питальні речення характеризуються наявністю питальних займенників, прийменників, часток (*чому? коли? скільки? що? хто? невже? хіба? чий? котрий? чи? та ін*). Саме в питальних реченнях найкраще виражається структура та функції питання і саме граматичні характеристики нерідко слугували базою логічного аналізу питальних висловлювань та їхньої типологізації. Разом з цим давно помічено, що розмаїття питань не збігається з розмаїттям думок, виражених у питальних реченнях, що “питання і питальні речення в мові не обов’язково є взаємозамінними”. Так, наприклад, зміст питання часто набувають висловлювання, досить далекі від форми питального речення. Питання може передаватись розповідним реченням, у якому виражається факт запиту інформації: *Мене цікавить уся інформація про Вас.*

Окрім цього, питання може виражатись у формі спонукального речення. Так, висловлювання *Назвіть своїх улюблених акторів* у діалозі-інтерв’ю є питанням. З іншого боку, питальні речення зовсім не обов’язково мають виражати саме питання. Так, існують питання, які не виражають завершеної думки. Деякі автори не вважають риторичні питання власне питаннями, вказуючи, що вони є питаннями лише за формою. Наприклад: *Хто ж цього не знає?* У мовній практиці такі висловлювання виконують функцію категоричних суджень. Досить зауважити, що подібні питання можуть бути відповідями на інші питання (*Ти там був? – А як же інакше?*), але самі не потребують відповіді. Н. Жинкін наводить цілу низку “пустих” (беззмістовних) як питання, але питальних за формою речень: *Ти так? Ось як? То ти битися?* [Жинкин, 1955, 25].

У мовній практиці виявлені висловлювання (фрази), які лише частково втратили питальний зміст. У таких висловлюваннях, поряд із питанням, може виражатися: пропозиція (*Чи не послухати нам музику?*), прохання (*Ви невиходите?*), заборона (*Коли ти вже перестанеш плакати?*), підтвердження (*Ніхто з нас не міг би того зробити, що може професор, чи не так?*), докір (*Чому ти не розповів мені цього раніше?*), уточнення (*Кажуть, що хороший настрій зцілює, чи не так?*), ствердження (*Ти ж його весь час любила?*) тощо.

До засобів оформлення питальних речень П.С. Дудик відносить питальні займенники чи прислівники, а також інтонацію, якою можна сформувати різні варіанти загалом тієї ж самої питальної синтаксичної конструкції, її різні синонімічні вияви. Автор виділяє такі різновиди питальних речень (кожен з яких може підлягати подальшому внутрішньому членуванню на менші рубрики): *власне-питальні речення*, або речення прямої питальності, також і прямо-питальні речення. Власне питальні речення, які мають у своєму складі питальні займенникові слова *хто,кого, що, чому та ін.*, можна назвати *займенниковими*, а без таких слів – *незайменниковими*. Досить компактно розглядаються *з’ясовувальні, уточнювальні й перепитувальні* питальні конструкції – як різновиди власне-питальних речень; *риторичні питальні речення таречення-перепитування (перепитувальні)* [Дудик, 1999, 55].

Розглянемо на прикладi интерв'ю типовi питальнi речення у статтi *Ліни Куц. "Голос України" N0106 2007.06.01 «Здоров'я й освіта дітей мають бути в одних руках»*:

- **Що ми ,дорослі, спроможні зробити для дітей – їх здоров'я, освіти, їх майбутнього?**

- *Галино Олександрівно, Центр опіки з'явився в Маріуполі з вашої ініціативи. Як це сталося?*

- *У Центрі опіки таке представницьке коло меценатів. Невже немає проблем?*

- *Грошей, що їх виділяють, не вистачає. А цього року до початку оздоровчого сезону в нас немає жодної путівки: не пройдено тендер. Хто за це відповідь?*

- *Навіщо ми самі себе обманюємо?*

- *А як виставитеся до ідеї створення прийомних родин, що нині активно пропагується?*

- *Колишні й міністр у справах сім'ї і молоді Юрій Павленко одного разу був у нас і теж поставив це запитання. Мовляв, хіба в нас немає добрих людей? А я кажу: "Ось ви, працівники міністерства, візьмете до себе сиріт? Хоча б двох? Ні. А інші як?"*

- *Як складається доля ваших підопічних? Ким стали перші вихованці дитбудинку?*

- *Постає запитання: де вони житимуть?*

- *Роботу ми надамо, але де взятии гуртожиток, якщо в підприємств їх практично не залишилося? Може, почекаємо купувати літаки-вертольоти нашим керівникам, але дамо дітям квартири?*

- *Чи підтримуєте ви нині стосунки з колегами?*

- *Яка ваша думка про вибори місцеві ради на пропорційній основі?*

Переважає більшість питальних речень спонукають співрозмовника до відповіді на запитання, містять питальні займенникові слова *хто, кого, що, як, чому, яка, де* та інші. Кожен із цих різновидів запитань втілюється в типових для української мови реченневих формах, представлений своєрідним питальним інтонуванням фрази.

У логічних вимірах те, що виражається щонайрізнішим – за структурою й логічно-питальним реченням, доцільно визначити поняттям-терміном *запит*, яке, зокрема, у ВТС СУМ [Великий тлумачний словник, 2009, 412] витлумачується [перше й переважаюче значення] як вимога, прохання дати які-небудь відомості або офіційне роз'яснення з приводу чогось [подаються й два інших значення слова *запит*, які не стосуються реченнево-питальної модальності]. *Запит* уважається комунікативною інтенцією (наміром) питальної модальності. Залежно від характеру *запиту* розрізняються й функціональні групи комунікативних конструкцій: 1) *запит* як пошук інформації, її з'ясування чи уточнення. Цей різновид запитів знаходить свій вираз у таких питальних реченнях: *загальнопитальних, частковопитальних* або *альтернативних* (вибірних між двома чи кількома можливими); 2) мовний *запит* – як засіб підтримування контакту із співрозмовником; як конструкція інформації, вираження певного ствердження або заперечення; 3) *запит* як спонукання до дії, як спосіб вираження різних побажань; 4) *запит* із функцією вираження емоційного стану мовця і 5) *запит* як вираження внутрішніх переживань, роздумів того, хто запитує усно чи писемно. Кожен з цих різновидів запитів (точніше, з нашого погляду) запитань і мовленневих форм їхнього вираження втілюється в типових для української мови реченневих формах, представлений своєрідним питальним інтонуванням фрази, яка для питального речення більш важлива й диференційна, ніж для речень розповідних.

Запит іноді означає те саме, що запитання. Ще В. Сімович називав такі структури *запитовими реченнями* [Сімович, 1918].

Серед інших термінів, що вживаються на означення питальних конструкцій, назвемо ті, які використовувала Л. Терешкіна. Зокрема, дослідниця виділяла такі різновиди питальних речень: *чисто інформативні, презумптивно-інформативні й гіпотетично-інформативні* [Терешкіна, 1971, 28].

Як бачимо, термінологія питальних конструкцій також вимагає уваги та уніфікації.

Питальне речення – синтаксично розгалужена і функціонально різнобачна конструкція. Питальні речення багатопланові у своїх мовленневих виявах. Їхня комунікативна зорієнтованість

– спонукати співрозмовника до своєї розумово-мовленнєвої діяльності – до відповіді на запитання співрозмовника, того, хто запитує з певної, переважно індивідуальної потреби і з такою ж метою. Питальним реченням, як і спонукальним, один мовець зазвичай спонукає іншого (інших) до певної дії, стану, до осмислення чого-небудь. Питальним реченням “мовець, використовуючи спеціальні засоби, насамперед інтонаційні і лексико-граматичні, запитує про що-небудь із метою одержати інформацію” [Адмони, 1968, 442].

Питальні речення традиційно розглядалися з погляду вираження в них особливої модальності, на протигагу стверджувальній і заперечній як реальній та іншим виявам ірреальності – наказу, прохання, побажання тощо.

Отже, питальні речення – це окремий розумово-функціональний різновид речень, це речення із своєю модальністю, комунікативною зорієнтованістю. Питальні речення – це своєрідна за структурою, особливо за семантикою, інтонацією та комунікативною функцією синтаксична одиниця, у якій знаходять своє втілення такі учасники спілкування: мовець і його адресат, зміст речення і позамовна дійсність. Сукупність названих складників утворюють: 1) категорію синтаксичної питальної модальності; 2) категорію синтаксичного часу; 3) категорію персональності; 4) категорію актуального членування речення. Особливо місце серед засобів вираження питальності займає інтонація. Питання, питальність – це один із мовленнєвих способів та засобів спонукання, спонукальності, тобто своєї форми впливу на інших або й, в особливих випадках, і на себе самого (*Невже зробив це я?, Як я міг?!*).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, найважливіша й найчастотніша функція речень питальної модальності у мас-медійному дискурсі – спонукати кого-небудь, тобто іншу особу (чи осіб) до того, щоб вона що-небудь зробила, висловила з приводу чогось і цим задовольнила певну комунікативну потребу того, хто запитує. До цього спонукає мовець певний його інтерес або інтерес, зацікавленість у запитанні співрозмовника. Так буває найчастіше. Саме це має на увазі І.Р. Вихованець, подаючи таку дефініцію питальних речень “Питальні речення містять запитання, що спонукають співрозмовника до відповіді. Їх комунікативне завдання полягає не в передаванні інформації, як у розповідних реченнях, а у спонуканні до отримання певної інформації” [Вихованець, 1982, 145]. Результати інтерв’ю-діалогу переважно залежать від вдало сформульованих запитань. Саме через запитання окремі висловлювання набувають змісту. Різновидові інтерв’ю можна віднести до різних жанрів, і лише комплексний підхід до вивчення різновидів інтерв’ю (діалогів) у мас-медійному дискурсі дозволить зрозуміти та використати їх відповідно до завдань, які ставить перед собою журналіст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адмони В. Г. Типология предложения / В. Г. Адмони // Исследования по общей теории грамматики. – М., 1968. – 234с.
2. Апресян Р. Г. Сила и насилие слова / Р.Г. Апресян // Человек. 1997.–№5.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. / Ф. С. Бацевич– К. : Академія, 2004. – 242 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови./ Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпін: ВТФ «Перун», 2009. – 1736с.
5. Дудик П. С. Питальні речення в українській мові / П. С. Дудик // Студії з лексикології, граматики і лінгводидактики. – Вінниця. – 1999. – 297 с.
6. Жинкин Н. И. Вопрос и вопросительное предложение/ Н. И. Жинкин // Вопросы языкознания. – 1955. – №3. – С. 21.
7. Сімович В. Практична граматики української мови. / В. Сімович – Раштат: Український Рух, 1918. – 368с.
8. Тарасова Е. В. Речевая системность в терминах лингвопрагматики / Е. В. Тарасова // Вісник ХНУ. – Харків: Константа, 2000.–№ 471. – С.273–280.
9. Терёшкина Л. З.Функционально-семантические типы вопросительных предложений в современном французском языке / Л. З. Терешкина / Автореф. дис... канд. филол. наук. – М., 1971. – 28 с.
10. Шабат С. Т. Категорія питальної модальності в сучасній українській мові. – Канд. дис. – Чернівці, 2000. – 221с.

Жаровская Е. Функциональные потенциал вопросительных предложений в масс-медийном дискурсе.

Рассмотрен функциональный потенциал вопросительных предложений в масс-медийном дискурсе и роль, которую выполняет надлежащее формирование вопросов (вопросительных

предложений) в выявлении творческого характера интервью (диалога). Раскрыта история изучения таких единиц. Унифицировано терминологию. Изучена проблематика анализа публицистического дискурса в украинской гуманитарной языковедческой науке в формальном отношении, содержательном и организационном. Вычленены и проанализированы структурные разновидности вопросительных предложений в мас-медийном дискурсе. Дана характеристика вопросам и вопросительным предложениям в структуре интервью, запросу, как средству коммуникативной интенции речи.

Ключевые слова: вопросительные предложения, запрос, диалог, интервью, интервьюер, дискурс.

Zharovskaya O. The Functional Potencial of the Interrogative Sentenses in Mass Media Discourse.

The following article is dedicated to the functional potential of the interrogative questions in the mass media discourse. The role which plays the proper creation of the questions (or interrogative sentences) in the revealing of the creative character of the interview (dialog) is also investigated in this article. The history of studying such units is reflected. The terminology is unified. The problems of the media discourse in the Ukrainian linguistic science in the formal, substantive and organizational aspect are investigated. The structural variations of interrogative sentences in the mass-media discourse are identified and analyzed in this article. The questions and interrogative sentences in the structure of the interview and the request, as the means of communicative intentions of the broadcast are described in the article.

Key words: interrogative sentences, dialog, interview, discourse, request, interviewer.

Ярина Каламбет
(Івано-Франківськ)

УДК 811.111'373.2'42,,14/20"

**ПРЕЦЕДЕНТНІ ОНІМИ АРТУРІВСЬКОГО ДИСКУРСУ
В ПРОЦЕСАХ ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ**

Досліджено прецедентні феномени артурівського дискурсу в межах антропоцентричної парадигми з урахуванням когнітивного та лінгвокультурного підходів. У першому випадку увага зосереджена на концептуальній структурі цих одиниць та її розвитку. У другому – на розв'язанні питань, пов'язаних із визначенням місця прецедентних феноменів у системі культурно маркованих одиниць, що є вагомими для мовної картини світу етносу. З'ясовано, що концептуальні ознаки прецедентних онімів є актуальними впродовж п'ятисотлітнього існування Артуріани і є релевантними для процесів вторинної номінації в сучасному англійськомовному дискурсі. Аналіз процесів вторинної номінації на основі прецедентних феноменів артурівського дискурсу уможливив статистичне вивчення вторинних номінантів у сучасних англійських різножанрових уривках Артуріани. Установлено, що частотність використання прецедентних топонімів і хрематонімів кількісно перевищує концептуалізацію прецедентних антропонімів у сучасних англійськомовних текстах.

Ключові слова: артурівський дискурс, прецедентний онім, антропонім, топонім, хрематонім, вторинна номінація.

Лінгвістичне вивчення артурівського дискурсу (далі – АД) базується на дослідженнях мови артурівських легенд з урахуванням стилістичних (Ю. Серенков [6], Ж. Ширяєва [7]), семантичних, ономастичних (Д. Дей [8], Т. Грін [10], А. Люпек [11]) та міфотворчих особливостей (М. Жирард [9], А. Комаринець [3], Е. Кратасюк [4], О. Ладигін [5]). Попри численні наукові розвідки міждисциплінарного порядку проблема встановлення місця прецедентних онімів (далі – ПО) в досліджуваному типі літературно-художнього дискурсу – артурівському, все ще потребує свого лінгвістичного опрацювання. З цією метою виникає необхідність провести дослідження зазначених феноменів як на предмет з'ясування їхньої концептуальної структури і способів вербальної об'єктивації в артурівському дискурсі, так і визначення місця прецедентних феноменів АД у процесах вторинної номінації.